

**PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BIJ
ARCHEBO-RAPPORT 2016-045**

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BEERSEL - GEMEENVELDSTRAAT

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN &
G. VERBELEN
NOVEMBER 2016

PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2016J289

1. Programma van maatregelen

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Gemotiveerd advies

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de initiatiefnemer bureauonderzoek uitgevoerd. In het plangebied van GBS 'De Springveer' wordt de bouw van een verkaveling bestaande uit een nieuwbouw lagere school op al in gebruik terrein. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief verstoord zal worden.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Binnen het projectgebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. In een straal van 1000 meter zijn er wat archeologische resten aangetroffen, daterende vanaf de Steentijd tot en met de Nieuwe Tijd. Het plangebied zou dus mogelijk archeologische resten vanaf de Steentijd kunnen bevatten. Hierbij handelt het vermoedelijk om artefactvondsten uit de Steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de Metaaltijden tot Nieuwe tijd.

De kans op het aantreffen van bewaarde steentijdsites is evenwel gering door de aanwezigheid van een alluviale bodem binnen het onderzoeksgebied. De ondergrond is te nat om steentijdsites te verwachten. Om deze reden wordt er dan ook zowel geen landschappelijk bodemonderzoek aan de hand van boringen als een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd.

Verder is de mogelijke aanwezigheid van archeologische sporen en archeologische vondsten op het terrein is niet van die aard dat geofysisch onderzoek de aan- of afwezigheid van een waardevolle archeologische site kan bevestigen of uitsluiten.

Een veldkartering kan daarentegen enkel een indicatie leveren uit welke periode vondsten in de bouwvoor aanwezig zijn. De kans is hierbij aanwezig dat deze grond (deels) is aangevoerd, bijvoorbeeld voor bemesting van het terrein. Anderzijds kan het ontbreken van vondsten niet direct worden geïnterpreteerd als het afwezig zijn van archeologische waarden: indien de bodem juist intact is, zijn aan het oppervlak geen materialen te vinden. Hierdoor zal er ook geen veldkartering uitgevoerd worden.

Metaaldetectie is hier eveneens geen geschikte methode. Voetbalvelden kennen typische 'metaalvervuiling' zoals voetbalstuds, trekklipjes van blikjes, ed.

Wel dient er een proefsleuvenonderzoek plaats te vinden. Het projectgebied kan immers waardevolle archeologische resten bevatten. Indien er tijdens het proefsleuvenonderzoek waardevolle sporen worden aangetroffen, kan dit onderzoek gevolgd worden door een eventuele opgraving.

Programma van maatregelen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

Technische Fiche

Naam & adres initiatiefnemer:

GBS 'De Springveer'
Brusselsesteenweg 77b
1652 Alseberg

Opdrachtnemer:

ARCHEBO bvba
Merelnest 5
3470 Kortenaken

Projectleiding:
Erkend archeoloog:
Locatie:

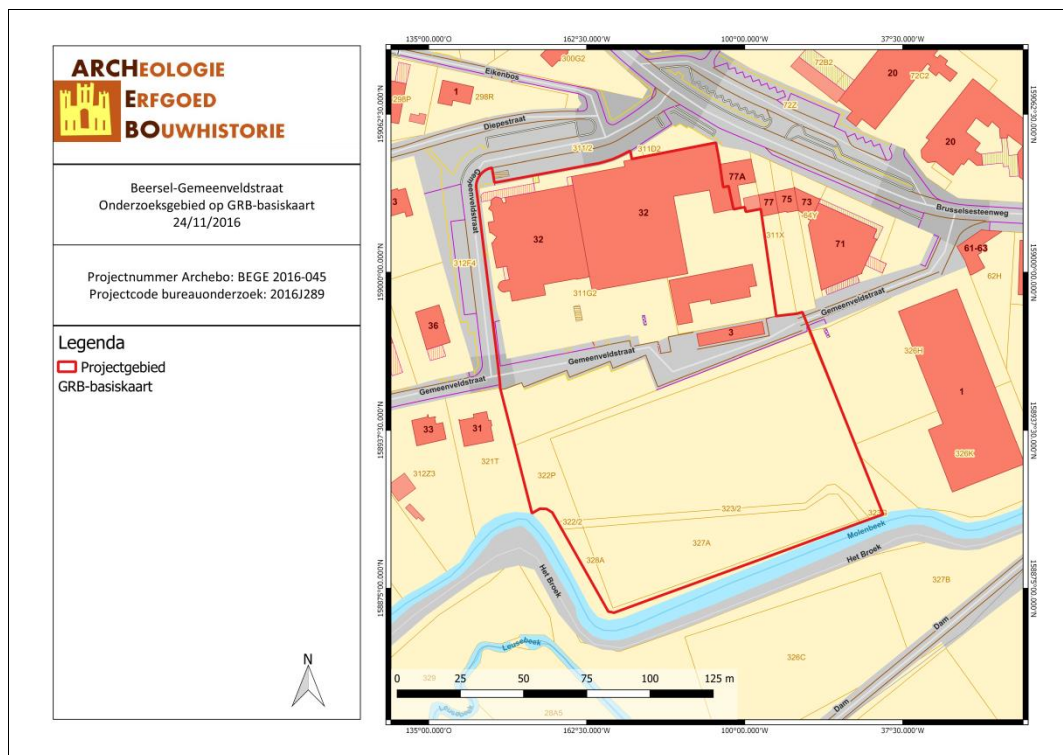
Jan Claesen
OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Vlaams-Brabant, Beersel, Alseberg,
Gemeenveldstraat

Coördinaten :

A	X	147399,2
	Y	159042,8
B	X	147488,5
	Y	159051,2
C	X	147415,9
	Y	158904,9
D	X	147554
	Y	158905,6

Kadastrale percelen:

Afdeling 2, sectie B, perceel 311D2,
311C2, 311G2, 322P & 323F

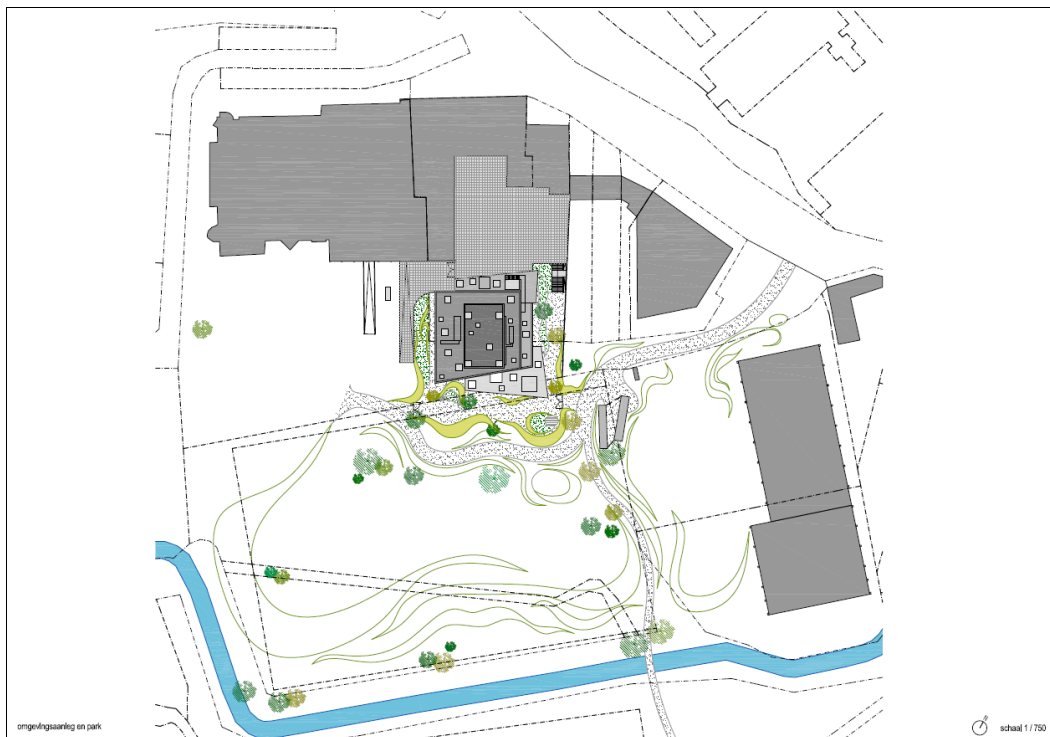
Aanleiding van het vooronderzoek

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van GBS 'De Springveer' een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de opdrachtgever een lagere school gerealiseerd worden achter de bestaande gebouwen van de openbare bibliotheek en cultureel centrum. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief verstoord zal worden.

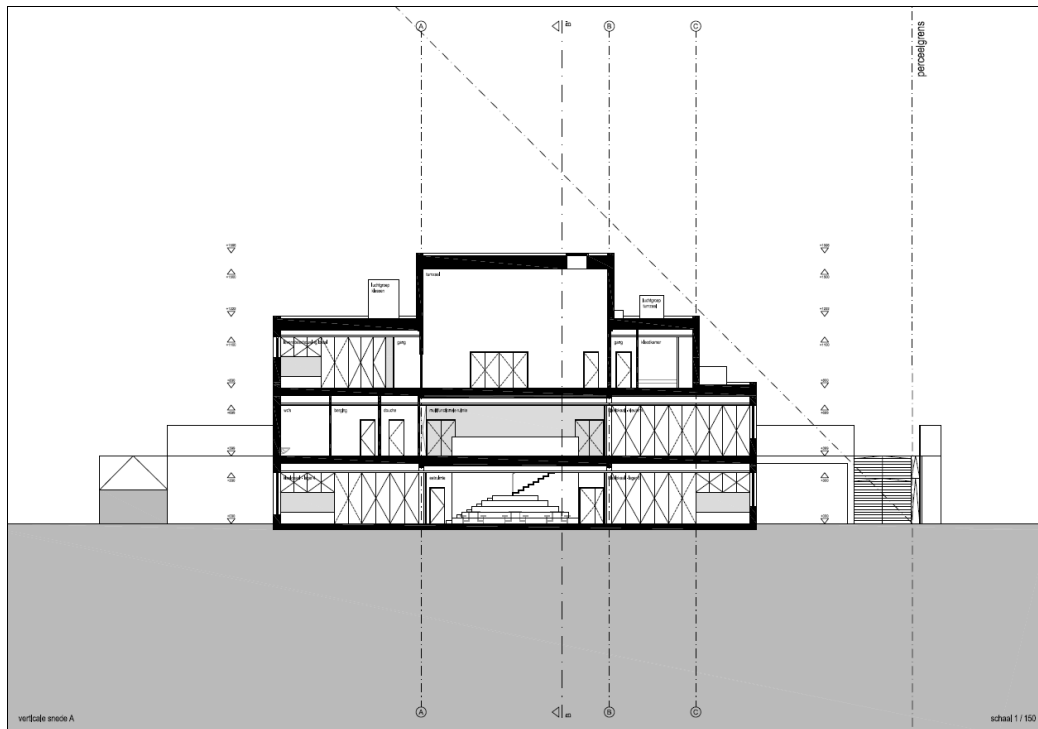
De nieuwbouw wordt ingepland ten zuidoosten van de bestaande CC De Meert en de openbare bibliotheek van Alseberg, ten noorden van de huidige axis (Gemeenveldstraat). Verder zuidelijk op het huidige voetbalplein wordt aangepaste schoolgerelateerde inplanting gepland.

De plannen, ons ingestuurd door TEEMA Architecten bvba, tonen de afbraak van gebouwen aangegeven in het kadaster door 77B en 3 (i.e. een houten chalet, de zandbak, de kleuterschool en de containerklassen). Op deze locatie is de nieuwbouw van lagere school GBS 'De Springveer' gepland achter de bestaande school aan de Brusselsesteenweg vermits geen mogelijkheid meer tot uitbreiding.

De plannen en doorsnedes geven aan dat het nieuwe gebouw niet zal onderkelderd worden. Verwacht wordt wel een fundamentlaag van ca. 60 cm. De Gemeenteweg, die momenteel versmald is op het terrein, zal verdwijnen voor de nieuwbouw en aanleg van de groene zone (met de Molenbeek als natuurlijke grens). De plannen tonen een inplanting in de groene zone van elementen zoals een voetpad, buitenklassen, hagen en een fietsenstalling. Deze ingrepen in de bodem geven een aanleiding tot archeologisch onderzoek.

Figuur 2: Geplande situatie (GBS De Springveer, 2016).

Figuur 3: Geplande situatie, snede (GBS De Springveer, 2016).

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Het onderzoek toonde aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten vanaf de Steentijd tot de Nieuwe tijd, waarbij het vermoedelijk zou gaan om artefactvondsten uit de Steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de Metaaltijden tot de Nieuwe tijd. De kans op het aantreffen van bewaarde steentijdsites is evenwel gering door de aanwezigheid van een alluviale bodem binnen het onderzoeksgebied.

Cartografisch onderzoek toont de mogelijke aanwezigheid van een gebouw in de 18de eeuw aan. Vroegere periodes zijn onduidelijk omwille van het ontbreken van cartografische bronnen. Latere cartografische bronnen tonen geen bebouwing meer. Het oudste gebouw op de site is momenteel een neoclassicistische woning uit 1879 die momenteel deel uitmaakt van de GBS 'De Springveer' (kadaster 77A). De geklasseerde woning valt net buiten het onderzoeksgebied.

ARCHEBO bvba stelt om deze reden verder onderzoek aan de hand van een proefsleuvenonderzoek voor.

Randvoorwaarden

Gezien het openbare karakter van het onderzoeksgebied is een uitgesteld onderzoek van kracht. De aard van het onderzoek noodzaakt een sleuvenonderzoek. De veiligheid voor de schoolomgeving kan tijdens dit onderzoek niet gegarandeerd worden (uitstel omwille van maatschappelijke reden). Ook de voorgestelde ingrepen moeten verspreid over het terrein kunnen aangelegd worden om zodoende een zicht op de stratigrafie en verstoringsgraad van het terrein te verkrijgen. Dit is pas mogelijk na de sloop van de aanwezige bebouwing.

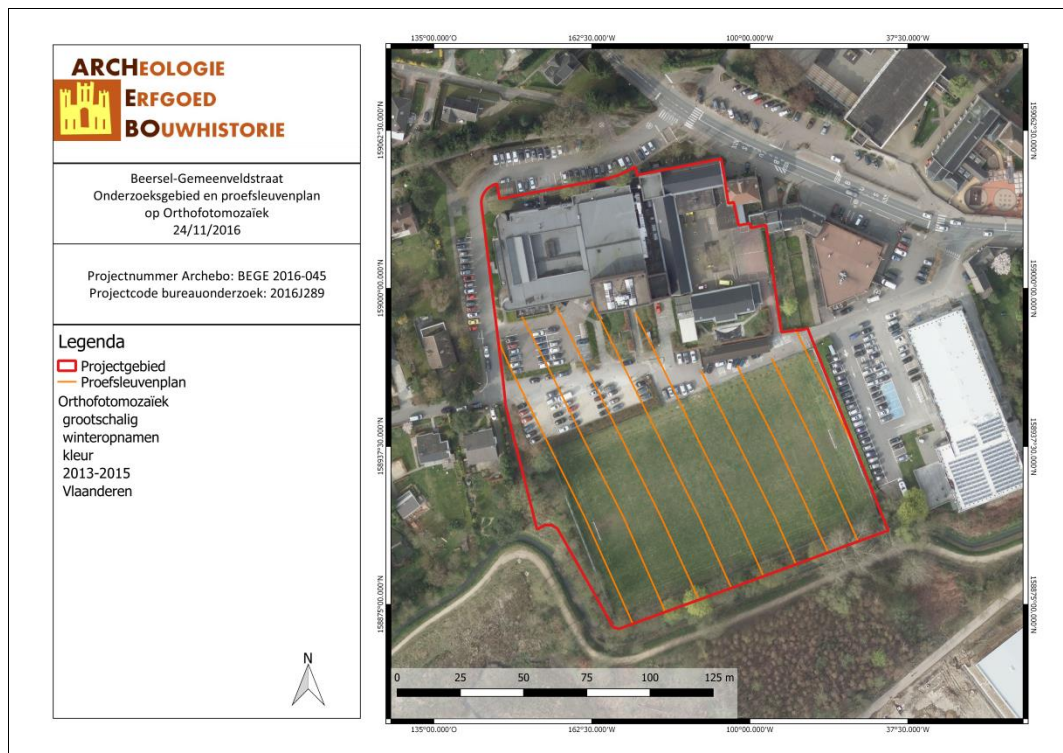
Het advies luidt om het bodemonderzoek uit te stellen tot juni 2017.

Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken

Over het gehele terrein dient er een **proefsleuvenonderzoek** plaats te vinden. Het doel van een onderzoek door middel van proefsleuven is het evalueren van de archeologische waarde op het gehele terrein door een beperkte maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Om een dekkingpercentage te bereiken van ongeveer 10% wordt aangeraden te werken met proefsleuven van 2 meter breed met een maximale tussenafstand van 15 meter. Kijkvensters dienen steeds aangelegd te worden, ook als er geen sporen worden aangetroffen en dienen dan om de schijnbare afwezigheid van de sporen te verifiëren. De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. Met de kijkvensters (of dwarssleuven) kan een dekkingpercentage van 12,5 % bereikt worden, wat wenselijk is voor degelijke uitspraken over het geheel van het terrein. Indien hiervan wordt afgeweken, wordt dit beargumenteerd. Voor de uitvoering van dit onderzoek worden de vereisten gesteld in de Code van de Goede Praktijk gevolgd. Indien er wordt van afgeweken, wordt dit eveneens beargumenteerd.

Tot slot is het belangrijk te vermelden dat de proefsleuven loodrecht dienen georiënteerd te worden op de loop van de Molenbeek.

Figuur 4: Situering en het proefsleuvenplan op de Orthokaart (Geopunt, 2016).

- Is het **MOGELIJK** deze methode toe te passen op het terrein? Ja.
- Is het **NUTTIG** deze methode toe te passen op het terrein? Ja, een proefsleuvenonderzoek is het middel bij uitstek om het bestaan van een mogelijke archeologische spensite aan te tonen.
- Is het overdreven **SCHADELIJK** voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein? Neen.
- Is het **NOODZAKELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)? Ja.

De volgende onderzoeksvragen moeten met dit onderzoek minimaal beantwoord worden:

- *Zijn er sporen of structuren aanwezig?*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kan op basis van het sporenbestand binnen het projectgebied een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?*
- *Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte sporendensiteit?*
- *Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?*

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan gedaan worden over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk die voor aanvang van het onderzoek met ingreep in de bodem reeds voorzien zijn.

Figurenlijst

Figuur 1: Situering van het onderzoeksgebied op het GRB (Geopunt, 2016).	3
Figuur 2: Geplande situatie (GBS De Springveer, 2016).	4
Figuur 3: Geplande situatie, snede (GBS De Springveer, 2016).	5
Figuur 4: Situering en het proefsleuvenplan op de Orthokaart (Geopunt, 2016).	7

Bibliografie

Bodemkaart Vlaanderen, <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/bodemloketten.html/>.

Centrale Archeologische Inventaris (CAI), <https://cai.onroenderfgoed.be/>.

Geopunt Vlaanderen, <http://www.geopunt.be/>.

Inventaris van het Onroerend Erfgoed, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI), <http://www.ngi.be/topomapviewer/public/>.

Vandeputte Omer, Gids voor Vlaanderen: toeristische en culturele gids van de Vlaamse Gemeenten (2007).